

МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМДА СИФАТИЛИ ТАЛ'МИНИ ТАШКИЛ ETISH VA BOSHQARISH

*Namangan viloyati To'raqo'rg'on
tumani 13- sonli DMTT direktori*

Shayunusova Manzuraxon Turg'unboynva

Annotatsiya. Maqolada ta'lim sifatini boshqatish, ta'lim tizimini sifatli tashkil qilish, zamonaviy sifatli ta'lim tizimini yaratish, ta'lim samaradorligini oshirish to'g'risida ma'lumotlar keltirilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim sifati menejmenti, ta'lim muassasasi, ta'lim sifati, ta'lim samaradorligi, ta'lim jarayonlarini tashkil qilish, ta'lim jarayonlarini boshqarish, vazifalar, tamoyillar.

Maktabgacha ta'limda sifatli ta'limni tashkil etish va boshqarish — bu faqatgina pedagogik jarayonni tashkil etish emas, balki butun tizimni samarali, tizimli va natijaviy yo'lga qo'yish demakdir. Bolaning ilk rivojlanish bosqichi sifatida bu davrda ta'lim sifati – kelajak avlodning bilimiga, jamiyatga va o'ziga bo'lgan munosabatini belgilovchi muhim asosdir.

Sifatli ta'limni tashkil etishning asosi – bu:

- **zamonaviy pedagogik yondashuvlarni joriy etish** (o'yin texnologiyalari, STEAM, inkluziv yondashuvlar);
- **malakali va motivatsiyalangan pedagog kadrlarni tayyorlash;**
- **axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish;**
- **sog'lom, xavfsiz va rivojlantiruvchi muhitni yaratish;**
- **ota-onalar bilan hamkorlikni mustahkamlash.**

Boshqaruv jarayonida esa rahbarning o'рни beqiyosdir. U sifatni nazorat qiluvchi emas, balki uni **yaratuvchi va barqaror rivojlantiruvchi shaxs** bo'lishi lozim.

Strategik rejalashtirish, samarali monitoring tizimi, jamoaviy qaror qabul qilish madaniyati, shaffof va ochiq boshqaruv tamoyillari sifatli ta'limni ta'minlashning ajralmas tarkibiy qismlaridir.

Maktabgacha ta'limda sifatli ta'limni tashkil etish va boshqarish – bu nafaqat bolalarning rivojlanishi, balki jamiyatning kelajagi uchun ham muhim hisoblanadi. Ushbu jarayonni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun davlat siyosati, pedagogik jamoa, ota-onalar va jamiyatning birgalikdagi sa'y-harakatlari talab etiladi. Zamonaviy texnologiyalar, innovatsion yondashuvlar va boshqaruvning samarali usullari sifatni ta'minlashda asosiy vositalar bo'lib xizmat qiladi.

Maqsad: Bolalarga maktabgacha yoshidan boshlab zamonaviy ta'lim berish, ularni psixik, aqliy va ijtimoiy va jismoniy jihatdan faol rivojlantirish – hozirgi kunda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida hal qilinishi kerak bo'lgan dolzarb masalalardan hisoblanadi. Bunday o'quv mashg'ulotlari bolalarda katta qiziqish uyg'otib, o'yin davomida ortiqcha zo'riqishlarsiz mantiqiy hamda ijodiy fikrlash rivojlanadi, ijtimoiy faollik va axloq me'yorlariga rioya qilish ko'nikmalari tarbiyalanadi, tabiiy va ijtimoiy muhit to'g'risidagi tasavvurlari tartibga solinadi va tushunchalarni to'g'ri shakllanishi ta'minlanadi. Ta'limning turli bosqichlarida davlat ta'lim standarti ta'lim faoliyati natijalari standarti sifatida qaraladi – ma'lum bir tarixiy davrda ma'lum bir jamiyat uchun zarur bo'lgan ta'limning mos yozuvlar darajasi; ta'lim standarti, ta'lim to'g'risidagi tegishli hujjatlarni olish uchun shaxs tomonidan erishish kerak bo'lgan daraja.

Maktabgacha ta'limda sifatli ta'limni tashkil etish va boshqarish bolalarning intellektual, jismoniy va ijtimoiy rivojlanishini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Ushbu jarayonning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi quyidagi omillarga bog'liq:

➤ **Innovatsion yondashuvlar:** Zamonaviy texnologiyalar, ijodiy metodlar va o'yin faoliyati orqali bolalarning qiziqishini oshirish va ularni rivojlantirish.

- **Kadrlar malakasi:** Pedagoglarning zamonaviy usullardan foydalanish ko'nikmalarini rivojlantirish va ularga metodik yordam ko'rsatish.
- **Hamkorlik:** Ota-onalar, davlat va xususiy sektorning ta'lim jarayoniga faol jalb qilinishi.
- **Monitoring va baholash:** Sifatni doimiy kuzatib borish va ta'lim jarayonlarini takomillashtirish.

Sifatli maktabgacha ta'lim tizimini tashkil qilish jamiyat uchun katta ahamiyatga ega, chunki bu bolalarning maktabga tayyorligi, kelgusida muvaffaqiyatga erishishi va jamiyatning umumiy rivojlanishiga zamin yaratadi. Shu sababli, maktabgacha ta'limni samarali boshqarish davlat siyosatining asosiy yo'nalishlaridan biri bo'lishi lozim.

Sifatli ta'limni tashkil etishning asosiy tamoyillari

- **Yoshga mos yondashuv:** Ta'lim dasturlari bolalarning yosh xususiyatlari va rivojlanish bosqichlariga mos ravishda ishlab chiqilishi kerak.
- **Individuallashtirilgan ta'lim:** Har bir bolaning ehtiyojlari, qobiliyatlari va qiziqishlarini inobatga olgan holda ta'lim jarayonini tashkil qilish.
- **Integrativ yondashuv:** Bolalarning barcha rivojlanish sohalarini (intellektual, jismoniy, ijtimoiy va hissiy) qamrab oluvchi faoliyatni amalga oshirish.
- **O'yin faoliyati asosidagi ta'lim:** Bolalarning tabiiy qiziqishlarini hisobga olib, ta'limni o'yin shaklida tashkil etish.

Bundan tashqari, o'quv muassasalarida ta'lim sifati menejmenti tizimining mavjudligi kelajakda ta'lim jarayoni sifati va natijalarini baholashning tashqi nazorati tadbirlarini ichki nazorat va o'zini-o'zi baholash natijalaridan foydalanish bilan almashtirish imkoniyatini yaratadi, mazkur jarayonlarning jamoatchilik nazoratiga ochiqqligi esa ta'lim muassasasiga bo'lgan ishonch darajasini oshiradi.

Dunyoning ko'pgina mamlakatlarida mahsulot, xizmat, ish va jarayonlarning yuqori sifatini ta'minlashga yo'naltirilgan hukumat, firma va kompaniyalar rahbariyatining sa'y-harakatlari natijasida sifatni oshirish milliy g'oyaga aylandi.

Ta'lim tashkilotlari rahbariyatining sifatni boshqarishdagi doimiy va muntazam shaxsiy ishtiroki – ta'lim muassasasining sifatni ta'minlash ishida muvaffaqiyat garovi hisoblanadi.

Sifatning umumiy boshqaruvini joriy etish uchun rahbar quyidagilarni amalga oshirishi lozim:

- sifat menejmentini joriy etish, raqobat sharoitida ta'lim muassasasining maqsadi, umumiy mafkurasi, rivojlanish tamoyillarini ishlab chiqish to'g'risida strategik qarorni qabul qilishi;
- tashkilot maqsadlari tarkibiga sifatni ta'minlashni kiritish, uni ham ma'naviy va ham moddiy jihatdan qo'llab-quvvatlash;
- tashkilot oliy boshqaruvi tarkibidan sifat uchun mas'ul vakilni tayinlash;
- jarayonlarni boshqarishning statistik usullari va sifat menejmenti sohalari bo'yicha xodimlarni (shu jumladan, yuqori pog'ona rahbarlar tarkibidan) tayyorlash;
- xodimlar bilan qayta aloqani tashkil qilish (ichki iste'molchilarning fikrlari va talablarini inobatga olish);
- ichki audit va tashkilotdagi kamchiliklar tahlilini muntazam o'tkazib turish.

Ta'lim oluvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish va ularning manfaatdorligini (motivasiyasini) oshirishga ko'maklashish imkoniyatlariga ko'ra, shuningdek, har xil turdagi multimediali o'quv axborotlarining uyg'unlashuvi, interfaollik, moslashuvchanlik sifatlariga ko'ra multimedia foydali va mahsuldor ta'lim texnologiyasi hisoblanadi. Interfaollikning ta'minlanishi axborotlarni taqdim etishning boshqa vositalari bilan taqqoslaganda raqamli multimedianeining muhim yutuqlaridan hisoblanadi. Interfaollik ta'lim oluvchining ehtiyojlariga mos ravishda tegishli axborotlarni taqdim etishni nazarda tutadi.

Ta'lim samaradorligi: Ta'lim jarayoni samaradorligini oshirish, ta'lim oluvchilarning mustahkam nazariy bilim, faoliyat, ko'nikma va malakalarini shakllantirish, ularni kasbiy mahoratga aylanishini ta'minlash maqsadida o'quv tarbiya jarayonida interfaol metodlardan foydalanish davr taqozosi hamda ijtimoiy zaruriyat sifatida kun tartibiga qo'yilmoqda. Hozirgi kunda o'qitishda interfaol metodlardan foydalanish, uning mazmun mohiyatini bilish, uni ta'lim jarayoniga tadbiq qilish va metodikasini yaratish juda muhimdir. Pedagogik kadrlarni innovatsion pedagogik faoliyatga tayyorlashda ularning metodik tayyorgarligini shakllantirish jarayoniga innovatsion texnologiyalarni joriy etish mazkur jarayonning samaradorligini orttirishga zamin tayyorlaydi. O'qitishning interfaol usulubiyotlari bilish va kommunikativ faoliyatni tashkil etishning maxsus shakli bo'lib, unda ta'lim oluvchilar bilish jarayoniga jalb qilingan bo'ladilar, ular biladigan va o'ylayotgan narsalarni tushunish va fikrlash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Interfaol darslarda pedagogning o'рни qisman tarbiyalanuvchilarning faoliyatini dars maqsadlariga erishishga yo'naltirishga olib keladi. Bu uslublarning o'ziga xosligi shundaki, ular faqat pedagog va o'quvchilarning birgalikda faoliyat ko'rsatishi orqali amalga oshiriladi. Bundan pedagogik hamkorlik jarayoni o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lib, ularga pedagogining dars davomida befarq bo'lmaslikka, mustaqil fikrlash, ijod qilish va izlanishga majbur etilishi, o'quvchilarning o'quv jarayonida fanga bo'lgan qiziqishlarini domiyiligini ta'minlanishi, pedagoglarning fanga bo'lgan qiziqishlarini mustaqil ravishda har birga yondashgan holda kuchaytirilishi, pedagogik va pedagoglarning hamkorlikdagi faoliyatini doimiy ravishda tashkil etishlari kiradi.

Xulosa: Maktabgacha ta'limda sifatli ta'limni tashkil etish va boshqarish nafaqat bolalarning har tomonlama rivojlanishi, balki jamiyatning kelajakdagi taraqqiyotini ta'minlash uchun ham asos bo'lib xizmat qiladi. Sifatli ta'limni joriy etish quyidagi ustuvor yo'nalishlarni talab etadi:

 Innovatsion yondashuvlar: Ta'lim jarayoniga zamonaviy texnologiyalarni jalb qilish, o'yin va ijodiy faoliyat orqali bolalarni rivojlantirish.

✚ **Kadrlar malakasi:** Pedagoglarning kasbiy tayyorgarligini oshirish, ularni yangi metod va uslublarga o'rgatish.

✚ **Hamkorlik va integratsiya:** Ota-onalar, mahalliy jamiyat va davlat tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish.

✚ **Monitoring va tahlil:** Ta'lim sifati bo'yicha doimiy kuzatuv olib borish va kamchiliklarni aniqlab, ularni bartaraf etish.

Sifatli maktabgacha ta'lim tizimi bolalarning maktabga tayyorligini oshiradi, ularning shaxsiy salohiyatini rivojlantiradi va jamiyatga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli, ta'lim jarayonlarini samarali boshqarish va sifatni oshirish davlat va jamiyatning asosiy vazifalaridan biri bo'lishi kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. S.X. Dexqonova <https://cyberleninka.ru/journal/n/talqin-va-tadqiqotlar-ilmiy-uslubiy-jurnali-2022>.
2. S.R. Mansurova Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences VOLUME 2 | ISSUE 1 ISSN 2181-1784 Scientific Journal Impact Factor SJIF 2021: 5.423
3. Qurbonov SH, Seytxalilov E. Ta'lim sifatini boshqarish. /T.: "Turon-Iqbol", 2006. 592 b.
4. Total Quality Management – всеобщее управление качеством. – Журнал "Директор-Иваново", № 1-2 (120-121), январь-февраль 2011 г.
5. R.Ishmuhammedov, M.Yo'ldoshev. Ta'lim va tarbiyada innovatsion pedagogik texnologiyalar (Ta'lim tizimi hodimlari metodistlar, o'qituvchilar, tarbiyachi va murabbiylar uchun o'quv qo'llanma) – T: 2013.
6. Sayidahmedov N. Yangi pedagogik texnologiyalar. - Toshkent: Moliya,